

Slutrapport: Månadsindikator för hushållskonsumtionen inom detaljhandeln

Version Nummer	Datum	Summarisk beskrivning av ändringar
001	2009-04-29	Upplägg av rapporten
002	2009-04-29	Korrekturläsning version 1 av rapport
003	2009-05-11	Korrekturläsning version 2 av rapport

Innehåll

1	Sammanfattning	3
2	Introduktion.....	5
2.1	Inledning.....	5
2.2	Syfte.....	5
2.3	Deltagare.....	5
3	Bakgrund	6
3.1	Detaljhandelsindex- ”Implicit viktning”	6
3.2	Detaljhandelsindex- Kedjeindex.....	8
3.3	Detaljhandelsindex i jämfört med NR	10
4	NR:s beräkning av hushållskonsumtionen.....	11
5	Hushållskonsumtion inom detaljhandeln	13
5.1	Metodval	13
5.1.1	Beräkning på bransch	13
5.1.2	Beräkning på vara	15
5.2	Mer ingående analys	17
5.2.1	Kvartalsjämförelser	17
5.3	Val av hushållskonsumtionsmatris	21
5.4	SNI -omläggningen	22
5.5	Apoteket	23
6	Kostnadsskattning	24
6.1.1	Uppstartskostnader	24
6.1.2	Kostnad för löpande produktion	25
7	Slutsatser och förslag	26
8	Referenser.....	27
	Bilaga 1 NR:s detaljhandelsvaror	28

1 Sammanfattning

Projektet har som syfte att utveckla en månadsindikator över utvecklingen för hushållskonsumtion inom detaljhandeln.

Två olika modeller har använts för att undersöka möjligheterna. I den första modellen har beräkningen gjorts på bransch. Det vill säga att enbart den andel av branschens omsättning som går till privat konsumtion tagits med i beräkningen av total detaljhandel. I exempelvis branschen järn och bygghandel är således endast cirka 20 procent av branschens totala omsättning med vid beräkningen av total detaljhandel. Den branschandel som är privat respektive övrig konsumtion bygger på uppgifter från *Sortimentsundersökningen av detaljhandeln år 2002*. Deflateringen av den privata konsumtionen har gjorts med hjälp av *Branschprisindex* på bransch.

I den andra modellen har beräkningen gjorts på vara på motsvarande sätt som görs i Nationalräkenskapernas (NR) hushållskonsumtionsmatris. I denna beräkning har andelarna från *Sortimentsundersökningen av detaljhandeln år 2002* per vara inom respektive bransch använts. Dessa andelar har multiplicerats med branschomsättningen för respektive månad. Omsättningen har sedan summerats per vara för total detaljhandel. Deflateringen har sedan skett med hjälp av varuprisindexar (COICOP prisindexar). I kapitel 5.1.1 och 5.1.2 görs en grundlig genomgång av resultaten från dessa beräkningar.

SCB förordar förslag 1 det vill säga beräkning av Detaljhandelsindex för privat konsumtion där omräkning till privat konsumtion görs på bransch och deflateras med hjälp av branschprisindex. Anledningen till att SCB förordar denna modell är följande:

- Beräkningsmodellen är enklare än den då omräkningen till privat konsumtion görs på varunivå. Beräkningen som görs på varunivå är svårare att överskåda.
- Detaljhandelsindex över total försäljning tas fram på bransch och eftersom denna beräkning skall vara tätt sammankopplad med detaljhandelsindex är det logiskt att göra beräkningar och deflatering på bransch.
- Detta förslag har lägre löpande kostnad. Den årliga kostnaden beräknas till 100 000 kronor.
- Oavsett val av metod kommer man till ungefär likvärdiga resultat

Om de nödvändiga resurserna enligt detta förslag kan allokeras förslås följande publiceringsform:

- Statistiken tas fram för total detaljhandel exklusive bensinstationer
- Statistiken börjar produceras från och med augusti eller september månads publicering av Detaljhandelsindex.
- Data beräknas i löpande priser, löpande kalenderkorrigerade priser, fasta priser, fasta och kalenderkorrigerade priser, säsongsrensade värden och som trend.
- Data publiceras i pressmeddelandet tillsammans med Detaljhandelsindex för total försäljning. I detta pressmeddelande läggs data i löpande priser, fasta priser, fasta kalenderkorrigerade priser samt säsongsrensade värden i en egen tabell i slutet av pressmeddelandet. Pressmeddelandet för Detaljhandelsindex ses över tillsammans med HUI.
- Data offentliggörs även i Sveriges Statistiska databaser i en egen tabell.
- Den nya statistiken publiceras med en tidserie från 2000 och framåt.

2 Introduktion

2.1 Inledning

För att kunna göra bättre prognoser av BNP och hushållskonsumtionen gav Riksbanken SCB i uppdrag att utveckla en modell över hushållskonsumtion inom detaljhandeln. Riksbanken är inte intresserad av att hushållskonsumtionen inom detaljhandeln ska beräknas på samma sätt som konsumtionen av detaljhandelsvaror beräknas inom ramen för NR. Det finns inte heller något behov från Riksbanken att bryta ned hushållskonsumtion inom detaljhandeln på bransch. Indikatorn ska redovisas i löpande, fasta samt fasta och kalenderkorrigerade priser och som en säsongrensad serie i fasta och kalenderkorrigerade priser. Den månatliga indikatorn över hushållskonsumtion inom detaljhandeln skall publiceras tillsammans med Detaljhandelsindex.

2.2 Syfte

Projektets syfte är att utveckla en metod för en indikator av hushållskonsumtion inom detaljhandeln.

2.3 Deltagare

Projektgruppen har bestått av Daniel Lennartsson (projektledare) och Daniel Wester som arbetar på enheten för näringslivets struktur.

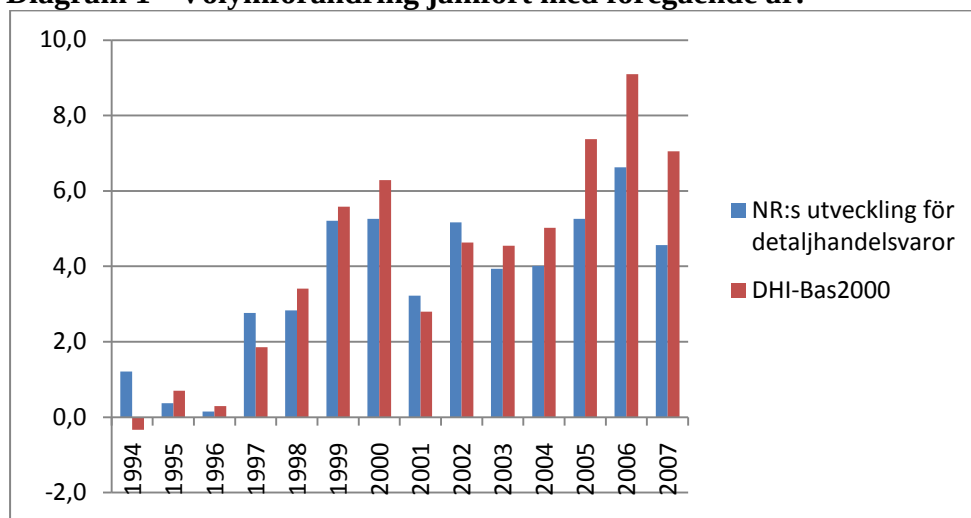
Referenspersoner i projektet har varit Christina Nyman på Riksbanken samt Caroline Flodberg och Ylva Petersson som arbetar på nationalräkenskaperna.

3 Bakgrund

3.1 Detaljhandelsindex- "Implicit viktning"

Detaljhandelsindex (DHI) beräknades fram till referensår 2007 genom "implicit viktning"¹ och med år 2000 som basår. Nationalräkenskaperna (NR), den absolut största kunden, och Riksbanken uttryckte starka önskemål om att omsättningsstatistiken skall ha samma indexmetod som används i beräkningarna av NR, Industriproduktionsindex (IPI), Utrikeshandelsstatistiken och Tjänsteproduktionsindex, det vill säga kedjeindex med fastprisbas. Anledningen till att Riksbanken ville att SCB skulle byta indexmetod var att det var stora differenser mellan Detaljhandelsindex (DHI) och NR:s utveckling för detaljhandelsvaror (se bilaga 1 över vilka varor som ses som detaljhandelsvaror i NR). Detta illustreras i diagram 1 nedan. Som man kan se i diagrammet ökade differensen mellan DHI och NR:s utveckling för detaljhandelsvaror ju längre från basåret 2000 man kommit.

Diagram 1 Volymförändring jämfört med föregående år.

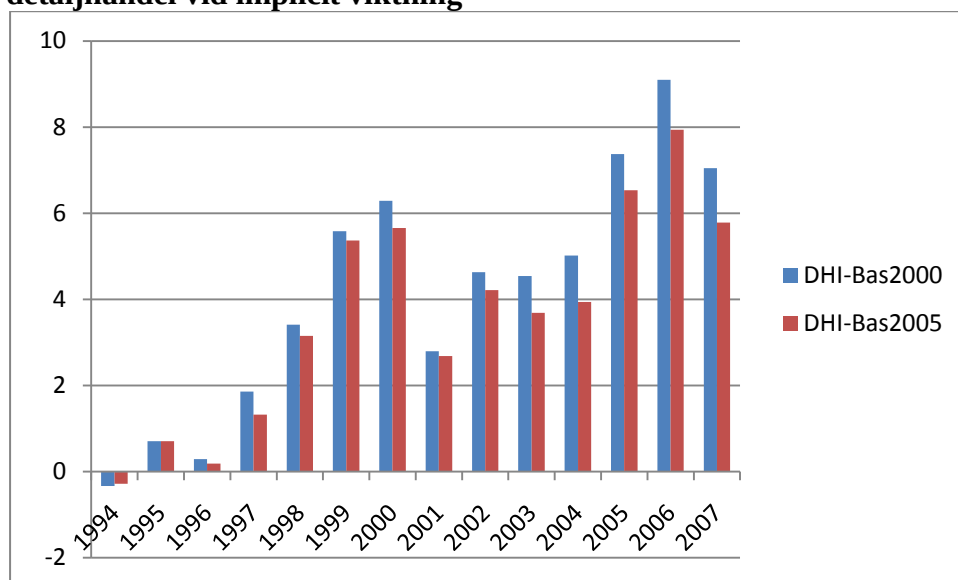

Enligt STS (short term statistics)- förordningen som omsättningsstatistiken lyder under skall man byta basår vart femte år. Basåret skall sluta med noll eller fem och basåret skall bytas tre kalenderår efter det nya basårets utgång. För omsättningsstatistiken innebär detta att man från och med referensår 2008 skall ha 2005 som basår. I diagram 2 kan vi se volymförändringstalen

¹ Slutrapport införande av kedjeindex och fastprisberäkning i omsättningsstatistiken, Daniel Lennartsson

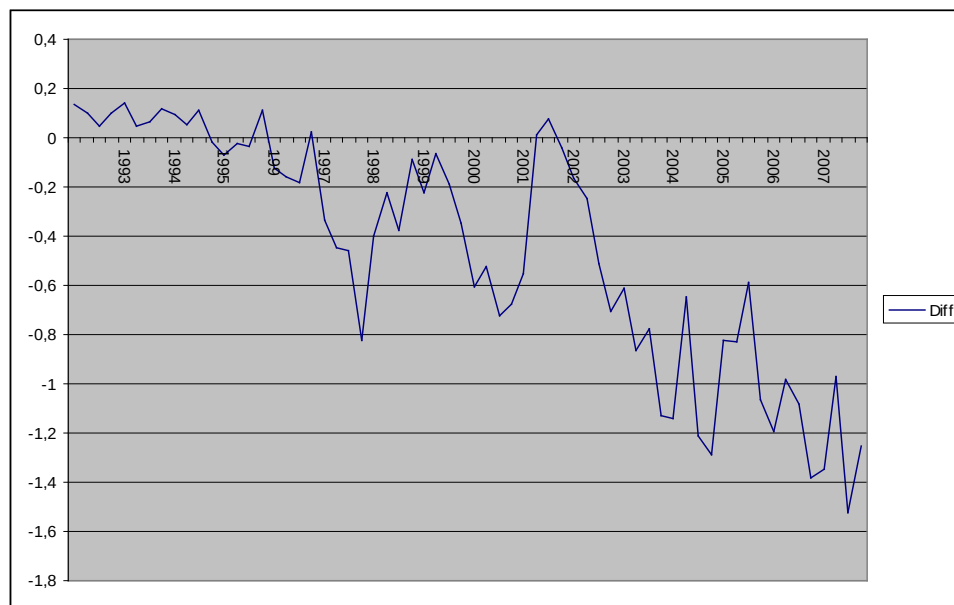
för total detaljhandel före och efter basårsbytet. Vid implicit viktning ändras volymutvecklingstalen för branschaggregat. Anledningen till detta är att de interna volymvikterna för enskilda branscher ändras vid basårsbyte. Detta innebär att de ingående branschvikterna för ett aggregat förändras vid basårsbyte. Detta är olyckligt eftersom de stora användarna såsom Riksbanken, Konjunkturinstitutet (KI), Handelns utredningsinstitut (HUI) och NR med flera lägger stor vikt vid utvecklingstalen för total detaljhandeln. I NR:s kvartalsberäkningar utgår de från beräkningar i löpande priser.

Diagram 2 Volymförändring efter två olika basår för total detaljhandel vid implicit viktning

I diagram 3 kan man utläsa skillnaderna mellan utvecklingstalen för total detaljhandel vid beräkning av implicit index vid två olika basår. Differensen mellan bas 2000 och bas 2005 var i genomsnitt 1 procentenhet från 2004 till 2007. Det vill säga implicit indexet med bas 2000 kom till högre utvecklingstal än implicit indexet med bas 2005.

Diagram 3 Differens mellan volymförändring för total detaljhandel vid bas 2005=100 och bas 2000=100

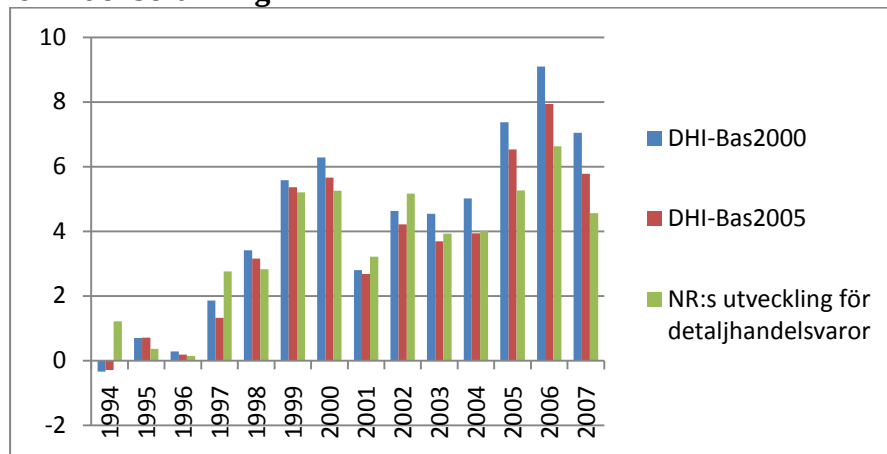
3.2 Detaljhandelsindex- Kedjeindex

Detaljhandelsindex beräknas från och med referensår 2009 med kedjeindex med föregående år som fastprisbas. Övergången till kedjeindex är beskrivet i rapporten *"Slutrapport införande av kedjeindex och fastprisberäkning i omsättningsstatistiken (Lennartsson)"*. En övergripande beskrivning ges dock även här. De stora användarna sätter stor vikt vid att volymutveckling för branschaggregat inte förändras vid byte av referensår (basår vid implicit index). Vid byte av referensår vid beräkning med kedjeindex förändras inte volymutvecklingstalen för olika branschaggregat, vilket de gör med implicit index. En nackdel med kedjeindex är emellertid att omsättning i fasta priser uttryckt i kronor inte går att summera från detaljerad bransch till aggregat. Idag finns det dock bara en marginell användning av omsättningsuppgifter i fasta priser. En annan nackdel med kedjeindex är att alla volymutvecklingstal för delarna kan vara lägre/högre än branschaggregat. NR, Riksbanken och HUI har uttryckt starka önskemål om att omsättningsstatistiken skall ha samma indexmetod som används i beräkningarna av NR, IPI, Utrikeshandelsstatistiken och Tjänsteproduktionsindex, det vill säga kedjeindex med fastprisbas.

I diagram 4 framgår utvecklingstalen vid de tre olika beräkningsmetoderna. En observation som kan göras från diagram 4 är att kedjeindexet genererar ungefär samma utvecklingstal som implicit index runt de respektive basåren.

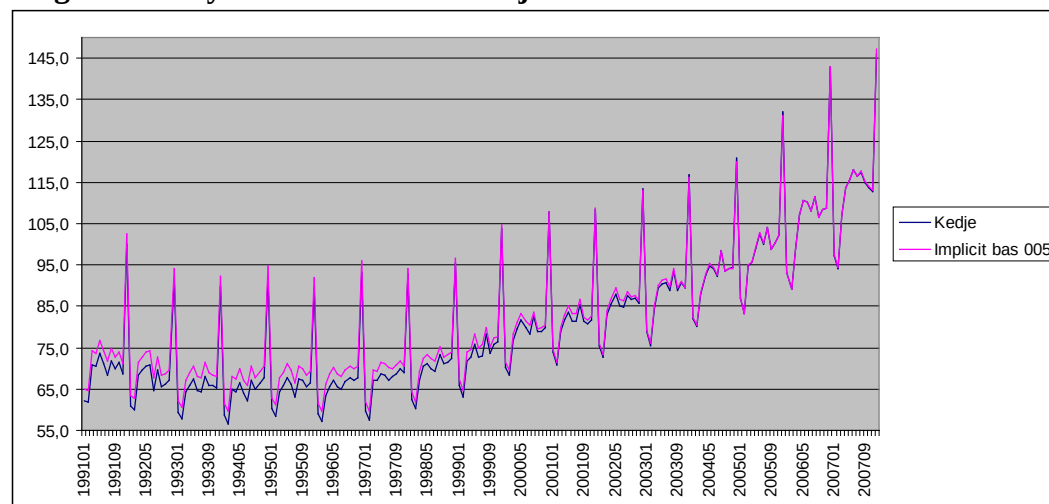
Orsaken till detta är att vid denna tidpunkt är de enskilda branschernas vikter ungefär desamma i både kedjeindex och implicit index.

Diagram 4 Volymförändring för total detaljhandel vid olika metoder för indexberäkning

I diagram 5 jämförs volymindexet dels beräknat med kedjeindex dels med implicit index med 2005 som basår. Volymindexen har i princip helt jämförbara mönster. Från 2004 till 2007 följer indexen i princip varandra helt. Totalt sett kan man dock se att den totala utvecklingen för kedjeindexet under hela den studerade perioden har varit cirka två procentenheter högre.

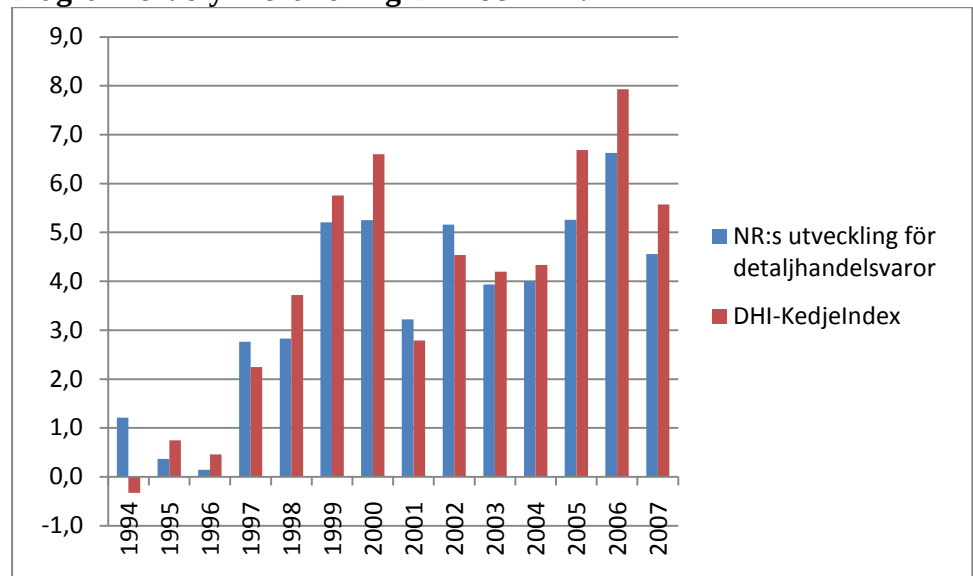
Diagram 5 Volymindex för total detaljhandel vid två olika indexmetoder

3.3 Detaljhandelsindex i jämfört med NR

Hur bra är Detaljhandelsindex beräknat med kedjeindex på att förutspå NR:s utveckling för detaljhandelsvaror? I diagram 6 åskådliggörs skillnaderna mellan DHI och NR:s utveckling för detaljhandelsvaror.

Diagram 6 Volymförändring DHI och NR.

Av diagram 6 kan vi se att det fortfarande är skillnader mellan DHI och NR:s utveckling för detaljhandelsvaror. Hur kommer det sig att det är skillnader?

- Detaljhandelsindex avser att mäta den totala försäljningen inom detaljhandeln och inte enbart den del som avser privat konsumtion.
- NR använder utvecklingstal från Detaljhandelsindex för att göra framskrivningar på varunivå inom ramen för hushållskonsumtionsmatrisen. En mer detaljerad beskrivning av NR:s beräkningsmodell görs i kapitel 4.
- Detaljhandelsindex gör deflatering på bransch medan NR gör deflatering på vara.

4 NR:s beräkning av hushållskonsumtionen

Hushållskonsumtionen på kvartal består av totalt 155 ändamål indelade enligt varu- och tjänstegrupper (COICOP). Varorna och tjänsterna är indelade i 12 huvudgrupper. Livsmedel och dryck (01), Alkohol och tobak (02), Kläder och skor (03), Bostad och elektricitet (04), Möbler och hushållsartiklar (05), Hälso- och sjukvård (06), Transporter (07), Kommunikation (08), Fritid och underhållning (09), Utbildning (10), Hotell, café och restaurang (11), Övriga varor och tjänster (12). Utöver dessa 12 beräknas även de ofördelade konsumtionsposterna Svensk konsumtion i utlandet (15) samt Besökarens konsumtion i Sverige (16).

För beräkning av hushållens konsumtion inom detaljhandeln används idag främst omsättningsstatistik. Beräkningen av hushållens konsumtion görs i något som kallas hushållskonsumtionsmatrisen. Denna matris är en bransch vara matris. En exemplifiering av matrisen görs i tabell 1 nedan.

Tabell 1 Exempel över hushållskonsumtionsmatrisen, tkr

	SNI 52111 Varuhus mest livsmedel	SNI 52112 Livsmedelshandel med brett sortiment	SNI 52470 Specialiserad butikshandel med böcker
Frukt, bär och nötter	1 955 188	9 694 049	4 319
Grönsaker och potatisprodukter	2 887 103	13 206 690	1 144
Böcker	307 305	427 662	2 710 046
Tidningar, tidskrifter	372 773	2 811 098	163 903

Hushållskonsumtionsmatrisen bygger på *Sortimentsundersökningen av detaljhandeln* men även av andra branschundersökningar inom näringslivet. Totalt består hushållskonsumtionsmatrisen av 71 branschgrupper. I denna rapport kommer vi enbart att diskutera de branschgrupper som rör detaljhandeln. Sortimentsundersökningen av detaljhandeln genomförs från och med 2005 årligen. I denna undersökning ges en total bild över hur detaljhandelns försäljning fördelar sig på varor i olika branscher. Undersökningen delar även upp försäljningen på hushållskonsumtion och övrig konsumtion. Från år 2002 och fram till år 2008 har NR använt sig av sortimentsundersökningen från år 2002. NR kommer i samband med generalrevideringen under 2009 att införa sortimentsundersökningen avseende år 2007. För en mer ingående beskrivning av sortimentsundersökningen av detaljhandeln hänvisas till det statistiska meddelandet, *Detaljhandeln 2002*, som finns tillgängligt på SCB:s webbplats.

NR gör framskrivningar av varornas värde med hjälp av branschutvecklingen i Detaljhandelsindex på branschnivå. NR summerar sedan varuvärdet och gör deflateringen med hjälp av olika varuprisindexar (COICOP). I samband med att NR tar fram årsstatistik görs mer detaljerade genomgångar och information från årsundersökningar såsom Livsmedelsstatistiken införs istället i modellen.

Omsättningsstatistiken är huvudkälla till 65 av de 155 ändamålen och utgör därmed underlag till cirka 30 procent av den totala hushållskonsumtionen på kvartal. Där ingår både tjänstebranscher och handelsbranscher. De ändamål som omsättningsstatistiken främst är huvudkälla till är: Kläder och skor, Möbler och hushållsartiklar, Fritid och underhållning samt Hotell, café och restaurang. Ett stort antal utgiftsposter har kombinerade källor på kvartal. Momsstatistiken har numera ett kvartals eftersläpning så de utgiftsposter som har momsstatistik som källa skattas ofta med hjälp av omsättningsstatistik och tjänsteproduktionsindex för aktuell bransch i den första kvartalsberäkningen. Detta gäller främst konsumtion av tjänster men även konsumtionen av livsmedel som på kvartal skattas med hjälp av omsättningsstatistik, och sedan korrigeras med momsstatistik nästföljande kvartalsberäkning.²

² Månadsindikator för hushållskonsumtion, Flodberg

5 Hushållskonsumtion inom detaljhandeln

5.1 Metodval

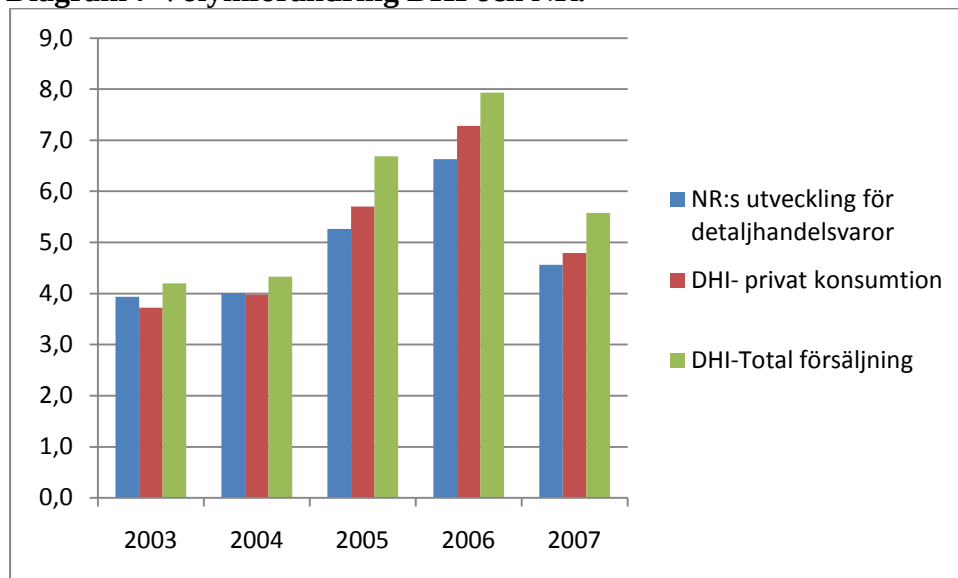
Beräkningarna av hushållens konsumtion inom detaljhandeln är baserad på två modeller.

I den första modellen har beräkningen gjorts på bransch. Det vill säga det är enbart den andel av branschens omsättning som går till privat konsumtion som tagits med i beräkningen av total detaljhandel. I exempelvis branschen järn- och bygghandel är således endast cirka 20 procent av branschens totala omsättning tagits med i beräkningen av total detaljhandel. Den branschandel som är privat respektive övrig konsumtion bygger på uppgifter från *Sortimentsundersökningen av detaljhandeln år 2002*. Deflateringen av den privata konsumtionen har gjorts med hjälp av *Branschprisindex* på bransch.

I den andra modellen har beräkningen gjorts på vara på motsvarande sätt som görs i NR:s hushållskonsumtionsmatris. I denna beräkning har andelarna från *Sortimentsundersökningen av detaljhandeln år 2002* per vara inom respektive bransch använts. Dessa andelar har multiplicerats med branschomsättningen för respektive månad. Omsättningen har sedan summerats per vara för total detaljhandel. Deflateringen har sedan skett med hjälp av varuprisindexar (COICOP). I kapitel 5.1.1 och 5.1.2 görs en grundlig genomgång av resultaten från dessa beräkningar.

5.1.1 Beräkning på bransch

I diagram 7 kan vi se resultaten för Detaljhandelsindex över total försäljning, Detaljhandelsindex för privat konsumtion och NR:s utveckling för detaljhandelsvaror. Det som kan ses i diagrammet är att Detaljhandelsindex för privat konsumtion kommer närmare resultaten för NR:s motsvarande beräkningar än Detaljhandelsindex över total försäljning. Skillnaden mellan NR och Detaljhandelsindex över den totala försäljningen var runt 1- 1,5 procentenhet för åren 2005 till 2007. Studerar man motsvarande skillnad mellan NR och DHI för privat konsumtion så är dessa skillnader mindre än 0,6 procentenheter för respektive år.

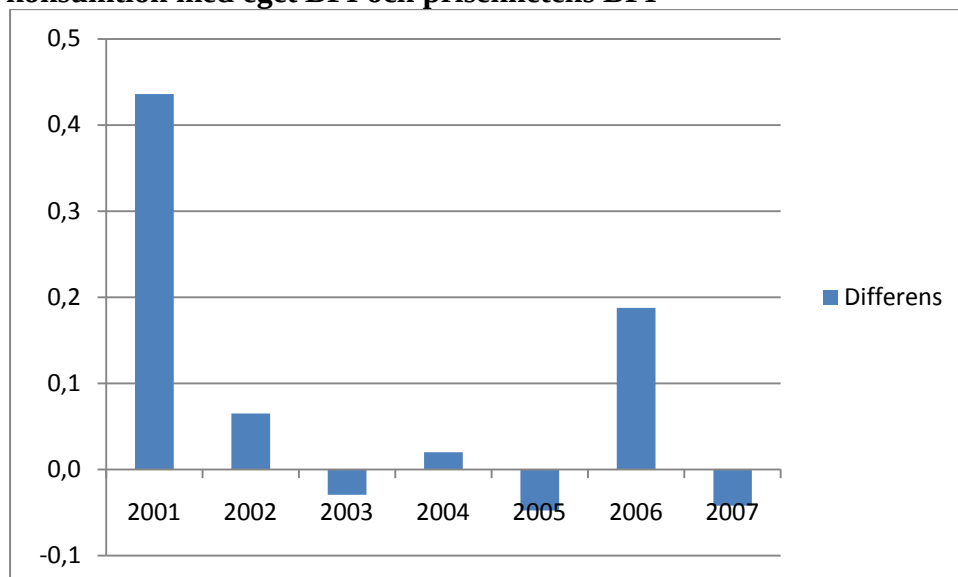
Diagram 7 Volymförändring DHI och NR.

Hur kommer det sig att det är skillnader mellan DHI för privat konsumtion och NR?

- NR gör beräkningen i löpande och fasta priser på vara medan DHI-beräkningen görs på bransch.
- För apotekshandel, systembolag, tobak och livsmedel har NR en annan källa än Detaljhandelsindex för sina beräkningar. För apotekshandel, systembolagshandel och tobak använder NR uppgifter från egen direktinsamling. För Livsmedel använder NR livsmedelsmoms på kvartalsbasis och livsmedelsförsäljningsstatistiken på årsbasis. NR antar även på kvartalsbasis oförändrad volymutvecklingen för tre varugrupper (se bilaga 1).
- NR gör avstämningar mellan produktion och användningssidan av ekonomin. Detta kan leda till att korrigeringar görs av den framräknade konsumtionen.
- NR gör årsavstämningar då andra källor än de som används på kvartalsbasis tas med i beräkningarna. Detta gör det svårt att göra historiska jämförelser.

Deflateringen på bransch DHI över privat konsumtion görs med hjälp av prisenhetens Branschprisindex (BPI). BPI uppdaterar inte årligen vikterna. En studie av skillnader mellan deflateringen med ett eget framräknat BPI och prisenhetens BPI görs i diagram 8.

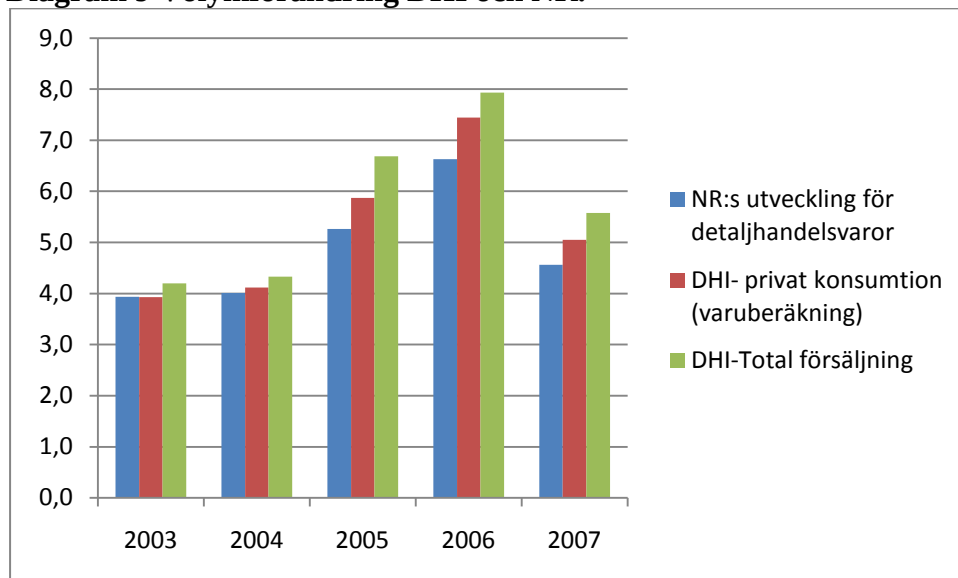
Diagram 8 Skillnaden i volymförändring för DHI över privat konsumtion med eget BPI och prisenhetens BPI

Skillnaderna mellan beräkningarna är små och avviker som mest 0,4 procentenheter för år 2001. För fem av åren är skillnaden mindre än 0,1 procentenhet. Dessa skillnader får betraktas som små och det bedöms inte som angeläget att använda något annat branschprisindex än det som tas fram av prisenheten.

5.1.2 Beräkning på vara

I diagram 9 kan vi se resultaten för Detaljhandelsindex över total försäljning, Detaljhandelsindex för privat konsumtion beräknat på vara och NR:s utveckling för detaljhandelsvaror. Som vi kan se i diagrammet kommer Detaljhandelsindex för privat konsumtion närmare resultaten för NR:s motsvarande beräkningar. Skillnaden mellan NR och Detaljhandelsindex över den totala försäljningen var runt 1- 1,5 procentenhet för åren 2005 till 2007. Studerar man motsvarande skillnad mellan NR och DHI för privat konsumtion så är dessa skillnader mindre än 0,6 procentenheter för respektive år.

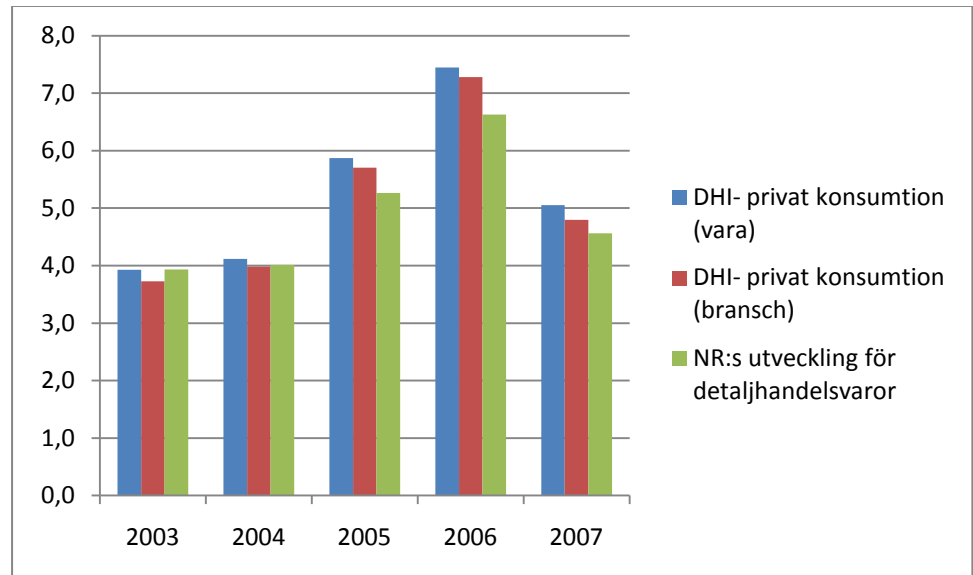
Diagram 9 Volymförändring DHI och NR.

Hur kommer det sig att det är skillnader mellan DHI för privat konsumtion och NR?

- För apotekshandel, systembolaget, tobak och livsmedel har NR en annan källa än Detaljhandelsindex för sina beräkningar. För apotekshandel, systembolagshandel och tobak använder NR uppgifter från egen direktinsamling. För Livsmedel använder NR livsmedelsmoms på kvartalsbasis och livsmedelsförsäljningsstatistiken på årsbasis. NR antar även på kvartalsbasis oförändrad volymutvecklingen för tre varugrupper (se bilaga 1).
- NR gör avstämningar mellan produktion och användningssidan av ekonomin. Detta kan leda till att korrigeringar görs av den framräknade konsumtionen.
- NR gör årsavstämningar då andra källor än de som används på kvartalsbasis tas med i beräkningarna. Detta gör det svårt att göra historiska jämförelser.

Hur ser det ut om man lägger varuberäkning och branschberäkning av DHI över privat konsumtion jämte varandra? I diagram 10 görs en sådan jämförelse.

Diagram 10 Skillnaden i volymförändring för DHI över privat konsumtion med olika metod och NR

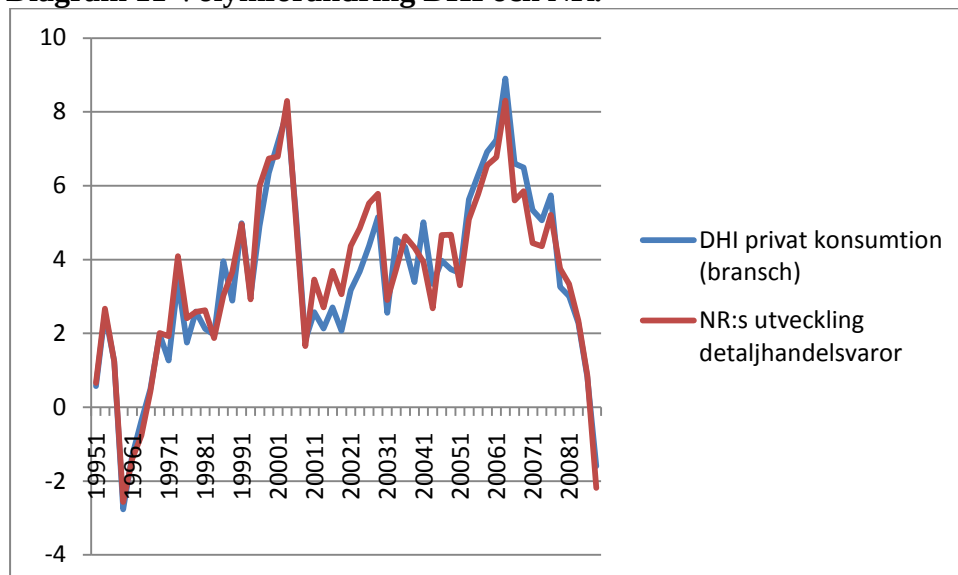

I diagram 10 kan vi se att det är väldigt små skillnader mellan beräkningen av DHI över privat konsumtion beräknat på vara respektive bransch. Branschberäkningen för åren 2005 till 2007 ligger dock närmare NR:s utveckling. I avsnitt 5.2 kommer vi därför i mer detalj att analysera denna metod.

5.2 Mer ingående analys

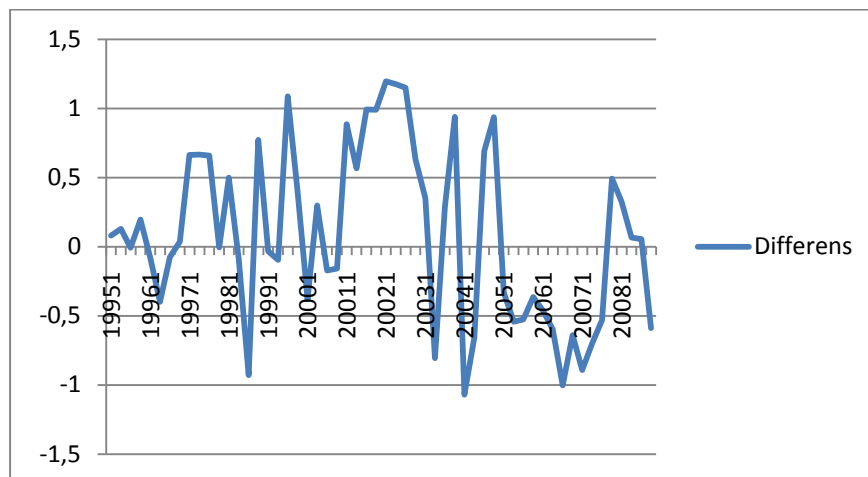
5.2.1 Kvartalsjämförelser

I diagram 11 kan vi se volymförändringen på kvartalsbasis för Detaljhandelsindex för privat konsumtion beräknat på bransch (fortsättningsvis benämnd DHI bransch) och NR:s utveckling för detaljhandelsvaror (fortsättningsvis benämnd NR). Som vi kan se i diagrammet nedan är det små skillnader mellan DHI bransch och NR:s motsvarande beräkningar.

Diagram 11 Volymförändring DHI och NR.

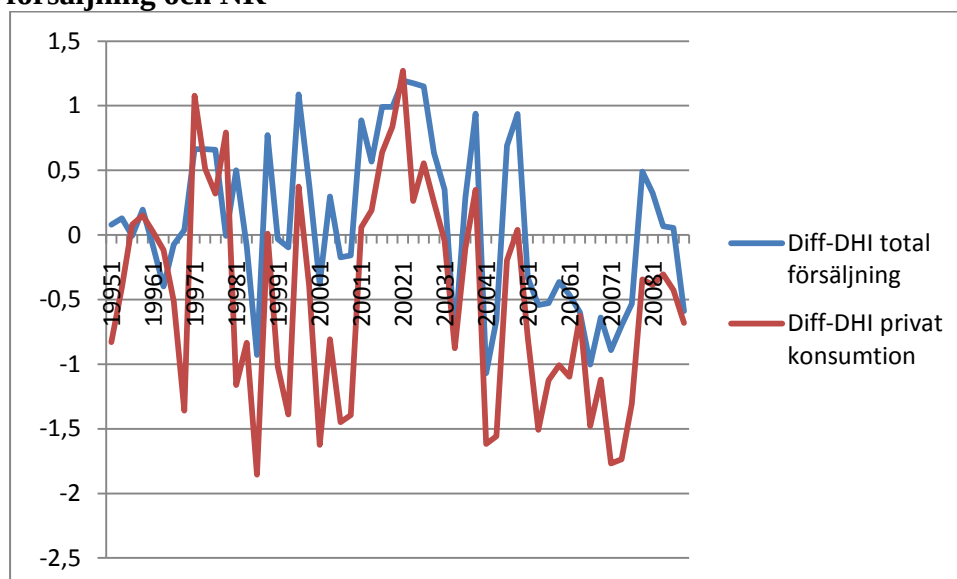
I diagram 12 kan vi se skillnaderna mellan DHI bransch och NR för respektive kvartal. En positiv differens innebär att NR kommit till en mer positiv utveckling än DHI bransch. Skillnaderna mellan DHI bransch och NR verkar vara relativt systematiska under hög- och lågkonjunkturen. Under lågkonjunkturen 2001 till 2002 var differensen positiv nio kvartal i rad är positiv. Motsvarande systematiska differens kan ses under högkonjunkturen 2005-2007 då differensen var negativ under elva kvartal i rad. Dessa båda observationer kan tyda på att NR i avstämningsarbetet höjt respektive sänkt den privata konsumtionen mer eller mindre än vad DHI indikerar. Differensen mellan NR och DHI bransch är i stort sett aldrig större än en procentenhet.

Diagram 12 Skillnaden i volymförändring för DHI bransch och NR

Hur hade motsvarande mönster sett ut om DHI över total försäljning läggs till i analysen? Detta framgår av diagram 13.

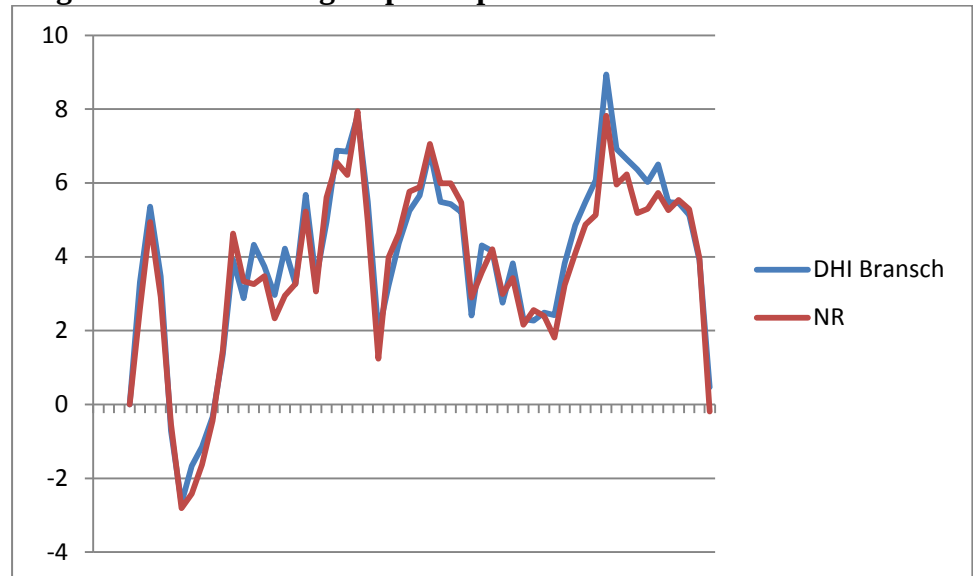
Diagram 13 Skillnaden i volymförändring för DHI bransch, DHI total försäljning och NR

Som vi kan se av jämförelsen är skillnaden mellan NR och DHI för total försäljning större än den mellan DHI för privat konsumtion och NR. Framförallt märker man det under högkonjunkturerna i slutet av 90-talet och under perioden 2005 till 2007.

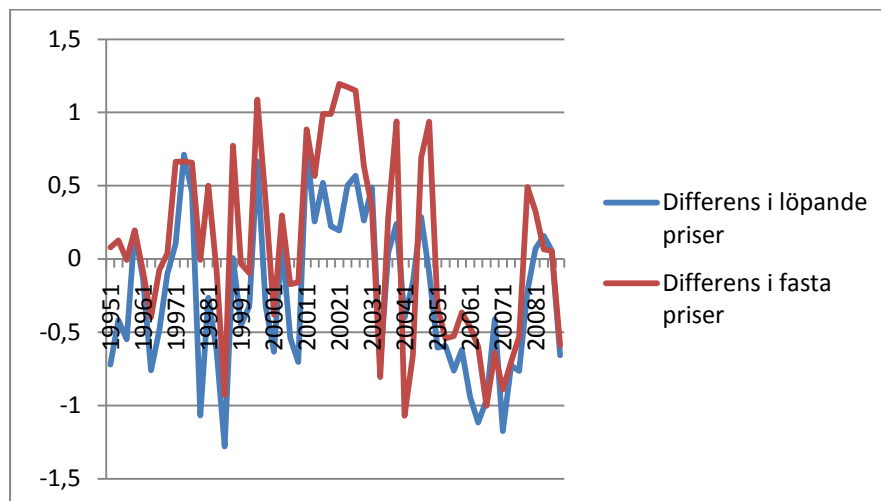
I diagram 14 kan vi se förändringen i löpande priser på kvartalsbasis för DHI bransch och NR. Som vi kan se i diagrammet är det små skillnader mellan DHI bransch och NR:s motsvarande beräkningar.

Diagram 14 Förändring i löpande priser DHI bransch och NR.

I diagram 15 kan vi se skillnaderna mellan DHI bransch och NR för respektive kvartal i både löpande och fasta priser. En positiv differens innebär att NR kommit till en mer positiv utveckling än DHI bransch. Som vi kan se av diagrammet följer skillnaderna sig åt. För vissa perioder blir dock skillnaderna mellan de två differensmåten mer markanta i såsom under perioden 2001-2003.

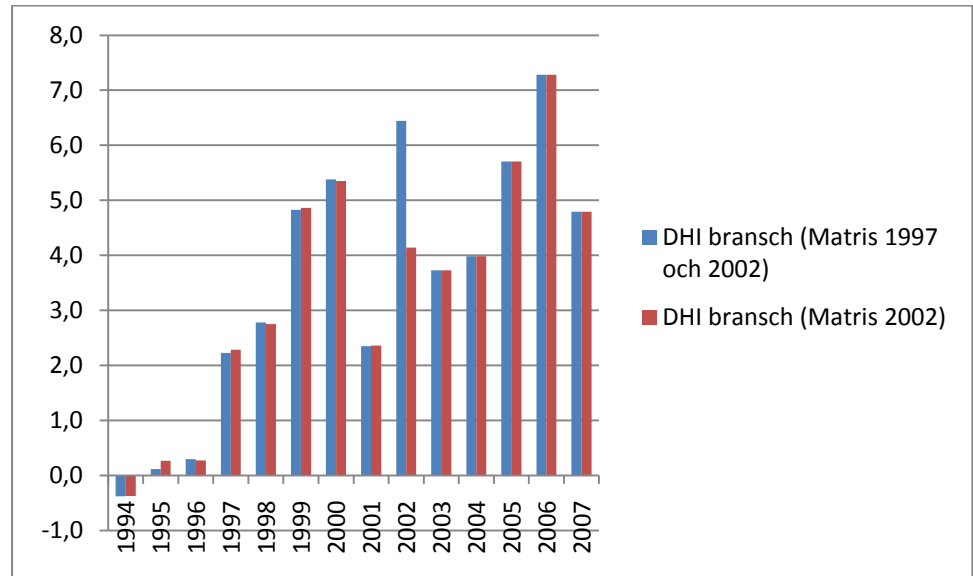
Diagram 15 Skillnader i löpande- och fasta priser för DHI bransch och NR.

5.3 Val av hushållskonsumtionsmatris

NR har bytt hushållskonsumtionsmatris två gånger under perioden 1994 till 2008. Från 1994 till och med 2001 har NR använt sig av Sortimentsundersökningen för detaljhandeln från 1997 och under perioden 2002 till 2008 har NR använt sig av data från Sortimentsundersökningen för detaljhandeln från 2002. I de beräkningar som gjorts hitintills har hushållskonsumtionsmatrisen från 2002 använts för samtliga perioder. I detta avsnitt studeras skillnaderna mellan beräkningar där en och samma matris använts för hela perioden och en beräkning där vi följer NR:s byte av matris. Det vill säga matrisen från 1997 används för tidsperioden 1994-2001 och matrisen från 2002 används för tidsperioden 2002-2008.

Diagram 16 Volymförändring beroende på val av matris

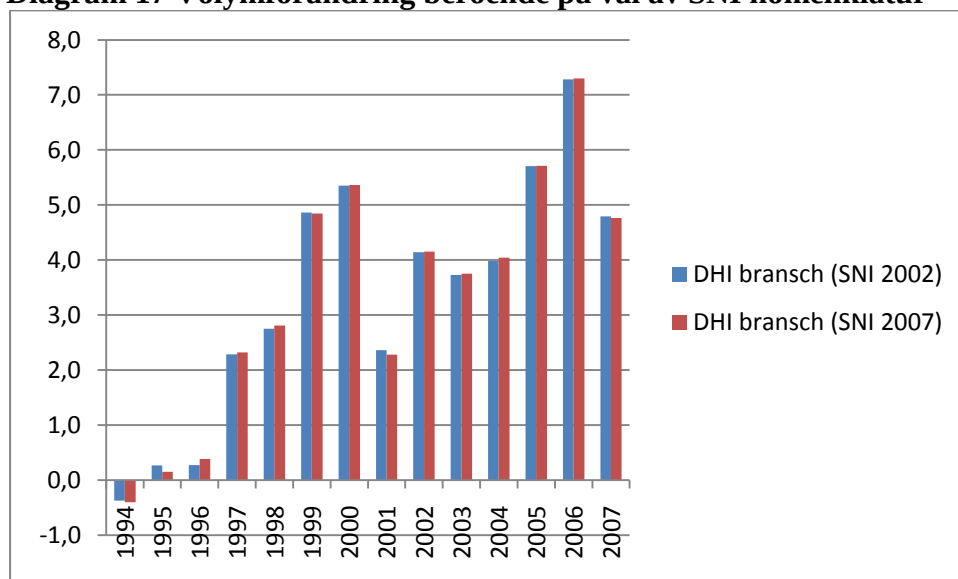
Som vi kan se av diagram 16 är det endast mycket små skillnader mellan volymförändringen vid val olika matriser. Det enda år det är stor skillnad för är år 2002. Detta år kom DHI bransch (matris 2002) till en utveckling på 4,1 procent med DHI bransch (1997 och 2002) kom till en utveckling på 6,3 procent. NR:s utveckling för detaljhandelsvaror låg detta år precis mitt i mellan med 5,2. Efter kontakter med NR har det framkommit att just 2002 av olika anledningar var ett "stökigt" beräkningsår gällande den privata konsumtionen. Denna jämförelse belyser dock att det kan bli svårigheter då man byter matris.

5.4 SNI -omläggningen

Detaljhandelsindex redovisas efter svensk näringsgrensindelning (SNI) vilken även är anpassad efter den europeiska näringsgrensindelningen. En ny version av denna klassificering, SNI 2007, har införts från och med januari månads redovisning 2009. En följd av revideringen är att alla koder i näringsgrensindelningen ändrats. Förändringar i den nya näringsgrensindelningen har gjorts utifrån behovet att anpassa sig till omvärlden. Inom detaljhandeln tillkommer branschen bensinstationer medan reparation av hushållsartiklar utgår. Med start från **januari 2009** publiceras Detaljhandelsindex endast i den nya näringsgrensindelningen, SNI 2007. Historiska tidsserier tillbaks till 1991 har samtidigt gjorts tillgängliga vid denna tidpunkt. Då det gäller NR leveranserna av Detaljhandelsindex kommer de att ske i gammal nomenklatur ända fram till hösten 2011. Denna skillnad måste på något sätt hanteras om Detaljhandelsindex för privat konsumtion skall publiceras. De resultat som redovisats i avsnitt 5.1 till 5.3 bygger på den gamla näringsgrensindelningen SNI 2002.

Inom detaljhandeln är det i de flesta fallen en ett till ett överensstämmelse mellan ny och gammal SNI. Man kan säga att endast en omnumrering har skett. Det kan exempelvis beläggas av SNI(2002) 52111 Varuhus – och stormarknadshandel, mest livsmedel numera heter SNI (2007) 47111 Varuhus – och stormarknadshandel, mest livsmedel. Det finns dock ett exempel där det skett en förändring och det gäller Leksakshandeln där dataspelsbutiker flyttats till Detaljhandel med datorer. I diagram 17 visas skillnader vid beräkning av DHI för privat konsumtion mellan ny och gammal SNI.

Diagram 17 Volymförändring beroende på val av SNI nomenklatur

Som vi kan se i diagrammet är det i princip inga skillnader i volymförändringen beroende på val av SNI-nomenklatur. Den bedömning som kan göras av denna jämförelse är att det inte gör något om Detaljhandelsindex över privat konsumtion beräknas i nya SNI medan NR gör sina beräkningar baserade på detaljhandelsuppgifter i gammal SNI. Det bör dock poängteras att Bensinstationer SNI 47.3 inte ingår i beräkningen i nya SNI vilket den heller inte gör i den svenska publiceringen av Detaljhandelsindex för total försäljning.

5.5 Apoteket

Som tidigare nämnts har NR egen datainsamling över den privata konsumtionen av receptbelagda respektive ej receptbelagda läkemedel. Av den totala försäljningen inom apotekshandeln uppgår cirka 18 procent av försäljning till privat konsumtion medan resterande intäkter är subventioner från staten. Eftersom apoteket inte har några problem att lämna uppgifter över sin försäljning till privat konsumenter skulle denna insamling kunna göras inom ramen för den datainsamling som görs i Detaljhandelsindex på månadsbasis.

6 Kostnadsskattning

I detta avsnitt skall en uppskattning av kostnaderna dels för uppstart och dels för den löpande produktionen göras. Kostnaderna för att skapa en indikator är starkt beroende av vilken metod man i slutändan bestämmer sig för att använda för att skapa den.

Tabell 2: Förslag 1 att beräkna ett DHI över privat konsumtion på bransch

	Uppstartskostnad	Löpande kostnad per år
	400 000:- (detta projekt)	
Metod		
IT	-	20 000:-
NS	-	80 000:-
Prisindex	-	-
Utökad statistikinsamling	-	-
Totalt:	-	100 000:-

Tabell 3: Förslag 2 att beräkna ett DHI över privat konsumtion efter vara

	Uppstartskostnad	Löpande kostnad per år
	400 000:- (detta projekt)	
Metod		
IT	100 000:-	20 000:-
NS	-	160 000:-
Prisindex	100 000:-	50 000:-
Utökad statistikinsamling	-	-
Totalt:	200 000:-	230 000:-

6.1.1 Uppstartskostnader

Väljer man förslag 1 kommer det inte vara att vara någon uppstartskostnad eftersom programkoden redan finns på plats i samband med detta projekt. Väljer man däremot förslag 2 måste en viss programkod till för att det skall vara enkelt och granska samt lätt att läsa in nya deflatorer. I förslag 2 krävs det också en ordentlig genomgång över valet av deflatorer. Denna kostnad beräknas till 200 000 kronor.

6.1.2 Kostnad för löpande produktion

Förslag 1

IT-kompetens - Den totala kostnaden för löpande IT-underhåll har uppskattats till cirka 30 timmar eller cirka 20 000 kronor per år. Kostnaderna berör det löpande programunderhållet av redan befintlig programkod samt den årliga inläsningen av den del som är övrig respektive privatkonsumtion.

NS-kompetens - Antalet arbetstimmar som går åt till att göra produktionen är viss enkel makrogranskning, tabellframtagning och pressmeddelande skrift. Detta uppskattas till cirka 8 timmar per månad och tolv gånger om året dvs. cirka 100 timmar eller 80 000 kronor.

Förslag 2

IT-kompetens - Den totala kostnaden för löpande IT-underhåll har uppskattats till cirka 30 timmar eller cirka 20 000 kronor per år. Kostnaderna berör det löpande programunderhållet av redan befintlig programkod samt den årliga inläsningen av den del som är övrig respektive privatkonsumtion.

NS-kompetens - Antalet arbetstimmar som går åt till att göra produktionen är viss enkel makrogranskning, tabellframtagning och pressmeddelande skrift. Detta uppskattas till cirka 16 timmar per månad och tolv gånger om året dvs. cirka 200 timmar eller 160 000 kronor. Anledningen till att vi tror att den löpande kostnaden för denna del är större är att beräkningen görs på vara och inte på bransch och det blir därför mer komplicerat att analysera utfallet som inte kommer att hängas samman med Detaljhandelsindex för total försäljning.

Prisindex: Antalet arbetstimmar beräknas till 6 timmar per månad eller cirka 70 timmar per år. Kostnaden för detta blir cirka 50 000 kronor. Anledningen till att denna kostnad uppstår är att varuprisindexerna måste granskas. Denna kostnad uppstår inte i förslag 1 eftersom vi då använder oss av branschprisindex som redan i dag granskas inom ramen för Detaljhandelsindex för total försäljning.

7 Slutsatser och förslag

Detaljhandelsförsäljning står för cirka 35 procent av den privata konsumtionen som i sin tur står för cirka 50 procent av BNP. En god månadsindikator av hushållskonsumtionen inom detaljhandeln vore därmed till stor nytta för samhället.

SCB förordar förslag 1 det vill säga beräkning av Detaljhandelsindex för privat konsumtion där omräkning till privat konsumtion görs på bransch och deflateras med hjälp av branschprisindex. Anledningen till att SCB förordar denna modell är följande:

- Beräkningsmodellen är enklare än den då omräkningen till privat konsumtion görs på varunivån. Beräkningen som görs på varunivån är svårare att överskåda.
- Detaljhandelsindex över total försäljning tas fram på bransch och eftersom denna beräkning skall vara så tätt sammankopplad med Detaljhandelsindex är det logiskt att göra beräkningar och deflatering på bransch
- Detta förslag har lägre löpande kostnad. Den årliga kostnaden beräknas till 100 000 kronor.
- Oavsett val av metod kommer man till ungefär likvärdiga resultat

Om de nödvändiga resurserna enligt detta förslag kan allokeras förslås följande publiceringsform

- Statistiken tas fram för total detaljhandel exklusive bensinstationer
- Statistiken börjar produceras från och med augusti eller septembermånads publicering av Detaljhandelsindex.
- Data beräknas i löpande priser, löpande kalenderkorrigerade priser, fasta priser, fasta och kalenderkorrigerade priser, säsongrensade värden och som trend
- Data publiceras i pressmeddelandet tillsammans med Detaljhandelsindex för total försäljning. I detta pressmeddelande läggs data i löpande priser, fasta priser, fasta kalenderkorrigerade priser samt säsongrensade värden i en egen tabell i slutet av pressmeddelandet. Pressmeddelandet över Detaljhandelsindex ses över tillsammans med HUI.
- Data offentliggörs även i Sveriges Statistiska databaser i en egen tabell.
- Den nya statistiken publiceras med en tidserie från 2000 och framåt.

8 Referenser

SCB, Caroline Flodberg, Slutrapport: Månadsindikator för hushållskonsumtionen

SCB, Daniel Lennartsson, Slutrapport införande av kedjeindex och fastprisberäkning av omsättningsstatistiken

Bilaga 1 NR:s detaljhandelsvaror

Coicop kod	Benämning	Källa för privat konsumtion i löpande priser	Deflator
111	Bröd och spannmålsprodukter	Detaljhandelsindex, Momsstatistik	KPI
112	Kött	Detaljhandelsindex, Momsstatistik	KPI
113	Fisk	Detaljhandelsindex, Momsstatistik	KPI
114	Mjolk, ost och ägg	Detaljhandelsindex, Momsstatistik	KPI
115	Smör, margarin	Detaljhandelsindex, Momsstatistik	KPI
116	Frukt	Detaljhandelsindex, Momsstatistik	KPI
117	Grönsaker	Detaljhandelsindex, Momsstatistik	KPI
118	Socker, sylt, konfektyr	Detaljhandelsindex, Momsstatistik	KPI
119	Salt, kryddor, såser, och övriga livsmedel	Detaljhandelsindex, Momsstatistik	KPI
121	Kaffe, te, kakao	Detaljhandelsindex, Momsstatistik	KPI
122	Läsk, juice	Detaljhandelsindex, Momsstatistik	KPI
2111	Sprit, Systembolaget	Systembolaget	KPI
2121	Vin, Systembolaget	Systembolaget	KPI
21311	Starköl, Systembolaget	Systembolaget	KPI
2132	Öl kl I o II	Detaljhandelsindex, Momsstatistik	KPI
220	Tobak, cigaretter,	Enkät Swedish match, Uppgifter från SORAD	KPI, Priser SORAD
311	Material till kläder	Detaljhandelsindex	KPI
312	Beklädnadsartiklar	Detaljhandelsindex	KPI
313	Andra beklädnadsart	Detaljhandelsindex	KPI
321	Skor och andra sko tillbehör	Detaljhandelsindex	KPI
431	Varor för smärre underhåll	Detaljhandelsindex	KPI
511	Möbler, belysning	Detaljhandelsindex	KPI
512	Mattor, inkl inlägg	Detaljhandelsindex	KPI
520	Hushållstextilier,	Detaljhandelsindex	KPI
531	Större hushållsapparater	Detaljhandelsindex	KPI
532	Mindre elektriska hushållsprodukter	Detaljhandelsindex	KPI
540	Köksredskap, glas, porslin	Detaljhandelsindex	KPI
551	Större motordrivna verktyg	Detaljhandelsindex	KPI
552	Mindre verktyg	Detaljhandelsindex	KPI
561	Kemi-tekniska artiklar	Detaljhandelsindex	KPI
6111	Receptköpta läkemedel	Apoteket	KPI
6112	Ej receptbelagda läkemedel	Apoteket	KPI
612	Sjukvårdsprodukter	Detaljhandelsindex	KPI
613	Glasögon, kontaktlinser	Detaljhandelsindex	KPI
713	Cyklar	Detaljhandelsindex	KPI
8121	Telefon, fax	Detaljhandelsindex	KPI
8122	Mobiltelefon	MTB prognos för sålda mobiltelefoner för året som fördelas ut	KPI
911	Utrustning för mottagning och uppspelning	Detaljhandelsindex	KPI
912	Fotoutrustning	Detaljhandelsindex	KPI
913	IT-utrustning, PC,	Detaljhandelsindex	KPI

914	Varor som ger ljud	Detaljhandelsindex	KPI
9212	Båtar	Detaljhandelsindex	KPI
9213	Båtmotorer, båtillbehör	Detaljhandelsindex	KPI
9215	Större fritidsartiklar	Detaljhandelsindex	KPI
922	Musikinstrument	Detaljhandelsindex	KPI
931	Leksaker, spel, hobby	Detaljhandelsindex	KPI
932	Mindre sportartiklar och fritidsartiklar	Detaljhandelsindex	KPI
933	Blommor, trädgårdsväxter	Detaljhandelsindex	KPI
9341	Sällskapsdjur, utrustning	Detaljhandelsindex	KPI
9342	Djurmedicin, vitamin	Antagande om oförändrad volym	
951	Böcker, exkl. frimärke	Detaljhandelsindex	KPI
9521	Dagstidningar	Antagande om oförändrad volym	
9522	Tidskrifter	Enkät till TIDSAM	KPI
953	Övriga trycksaker	Detaljhandelsindex	KPI
954	Skrivmaterial	Detaljhandelsindex	KPI
1212	Elektriska apparater	Detaljhandelsindex	KPI
1213	Andra varor och art	Detaljhandelsindex	KPI
12311	Smycken, ur	Detaljhandelsindex	KPI
1232	And pers varor	Detaljhandelsindex	KPI